

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výzkum akademických pracovníků vysokých škol

Stručný souhrn výsledků

Petr Matějů a Jakub Fischer

Výzkum akademických pracovníků českých vysokých škol byl uskutečněn v rámci Individuálního projektu národního Reforma terciárního vzdělávání (IPn RTV) financovaného z Operačního programu ESF „Vzdělání pro konkurenceschopnost“. Výzkum připravený expertním týmem projektu RTV provedla firma SC&C vybraná na základě výběrového řízení. Vlastní dotazování proběhlo ve dnech 21. 5. až 18. 6. 2009.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit názory akademických pracovníků na stav českého vysokého školství a na hlavní problémy, s nimiž se v současné době naše vysoké školy potýkají. Současně zjišťoval představy akademických pracovníků o možných řešeních těchto problémů a jejich názory na různé reformní kroky. Smyslem výzkumu bylo také zjistit podmínky, ve kterých akademičtí pracovníci působí. V této souvislosti se výzkum zaměřil zejména na názory na řízení vysokých škol a fakult a na roli akademických senátů, na spolupráci vysokých škol s podniky a dalšími institucemi, na způsoby a efektivnost hodnocení pedagogických a výzkumných výkonů akademických pracovníků, na příjmy a spokojenost s nimi, atd. Výsledky výzkumu budou využity ve veřejné diskusi k reformě vysokého školství a při přípravě věcných záměrů zákonů připravovaných v rámci projektu IPn Reforma terciárního vzdělávání.

Do výzkumu byli zahrnuti všichni akademičtí pracovníci. Jejich e-mailové adresy byly získány na základě žádosti MŠMT adresované rektorům veřejných, státních i soukromých vysokých škol. Takto se podařilo získat e-mailové adresy akademických pracovníků od 54 institucí. U zbývajících institucí, které na dopis nereagovaly nebo vydání adres odmítly, byly e-mailové adresy získány z veřejně dostupných sekcí internetových stránek vysokých škol a fakult. Z větších veřejných vysokých škol nebyly adresy z různých důvodů dodány Univerzitou Karlovou, Vysokou školou ekonomickou v Praze, Jihočeskou univerzitou, Západočeskou univerzitou, Akademií múzických umění v Praze a Univerzitou Pardubice. U všech těchto škol však bylo možné kontakty na akademické pracovníky získat z jejich veřejných internetových stránek (resp. z internetových stránek jednotlivých fakult).

Výzkum byl proveden metodou „on-line“ dotazování, tj. oslovení akademičtí pracovníci byli vyzváni k vyplnění dotazníku dostupného na internetových stránkách digitální formou. Přístup k dotazníku byl možný až po zadání přístupového kódu, který každý z oslovených respondentů obdržel e-mailem. Výzkum byl anonymní, tj. MŠMT nemá k dispozici žádnou informaci, která by umožnila propojení údajů z výzkumu s databází e-mailových adres, na které byly výzvy k vyplnění dotazníku firmou SC&C rozeslány. Spojení náhodně přiřazeného identifikačního čísla respondenta a jeho e-mailové adresy bylo pouze interní pomůckou firmy SC&C a používalo se pouze pro účely správy databáze, tj. k zasílání urgujících e-mailů pouze osobám, které se ještě výzkumu nezúčastnily a pro zjištění výsledné návratnosti podle jednotlivých škol. Kód přidělený konkrétní e-mailové adrese rovněž bránil vícenásobnému vyplnění dotazníku jednou osobou.

Osloveno bylo celkem 25 660 respondentů. Dotazník vyplnilo 6 339 oslovených respondentů (24,6 % dotázaných), 61% oslovených do dotazníku vůbec nevstoupilo, 2% se odmítla účastnit, 2% oslovených nebyli akademičtí pracovníci, 11% respondentů dotazník

nedokončilo. Pokud jde o veřejné a státní vysoké školy, nejvyšší návratnosti bylo dosaženo u Vysoké školy chemicko-technologické (47 %), Univerzity obrany (40 %), Vysoké školy polytechnické v Jihlavě (39,6%), Vysokého učení technického v Brně (36 %), Západočeské univerzity v Plzni (32 %) a Univerzity v Hradci Králové (31 %). Naopak nejnižší návratnosti bylo dosaženo v případě Akademie múzických umění v Praze (11 %), Vysoké školy báňské - technické univerzity v Ostravě a Univerzity Karlovy (v obou případech 18 %).

Vysoký počet respondentů umožnil dosáhnout vysoké míry reprezentativity výběrového souboru. Srovnání základních distribucí (pohlaví, funkční zařazení, tj. profesor, docent, odborný asistent, asistent a lektor) se statistikami ukázalo odchytky v rozmezí maximálně +/-2 %. Přesto byl datový soubor pro potřeby analýz vážen tak, aby bylo dosaženo maximální možné shody mezi základním a výběrovým souborem. Pro dosažení reprezentativity, i pokud jde o zastoupení jednotlivých vysokých škol, byl analytický soubor vážen tak, aby zastoupení akademických pracovníků jednotlivých škol v datovém souboru z výzkumu odpovídalo jejich zastoupení podle statistiky ÚIV z roku 2008. Stručně řečeno, **datový soubor z výzkumu lze považovat v základních parametrech (pohlaví, funkční zařazení, vysoká škola) za reprezentativní.**

S ohledem na to, že již v průběhu šetření byly některými členy předsednictva Rady vysokých škol vzneseny námitky týkající se dotazníku (dotazník údajně obsahoval návodné otázky a manipuloval k určitému typu odpovědí), MŠMT po ukončení sběru dat požádalo o provedení nezávislé ex-post expertízy dotazníku. Expertíza dotazníku zveřejněná na webových stránkách projektu IPn RTV tato podezření vyvrátila. Závěr expertízy je jednoznačný *„Rozbor položek dotazníku z hlediska jejich validity prokázal, že všechny použité položky (otázky nebo výroky), jsou v souladu s metodologickými požadavky, které jsou kladeny na výzkum prostřednictvím dotazníku. Rozbor výsledků výzkumu navíc prokázal, že získané údaje odpovídají vstupním předpokladům o logických souvislostech mezi relevantními proměnnými. Z výše uvedeného vyplývá, že výsledky výzkumu jsou z hlediska použité metodologie „validní.“* (Expertíza dotazníku výzkumu akademických pracovníků vysokých škol ČR, str. 16).

Základní výsledky z výzkumu jsou obsaženy ve Zprávě z výzkumu, umístěné na internetových stránkách projektu IPn Reforma terciárního vzdělávání. Zde si všimneme jen některých nejzajímavějších zjištění.

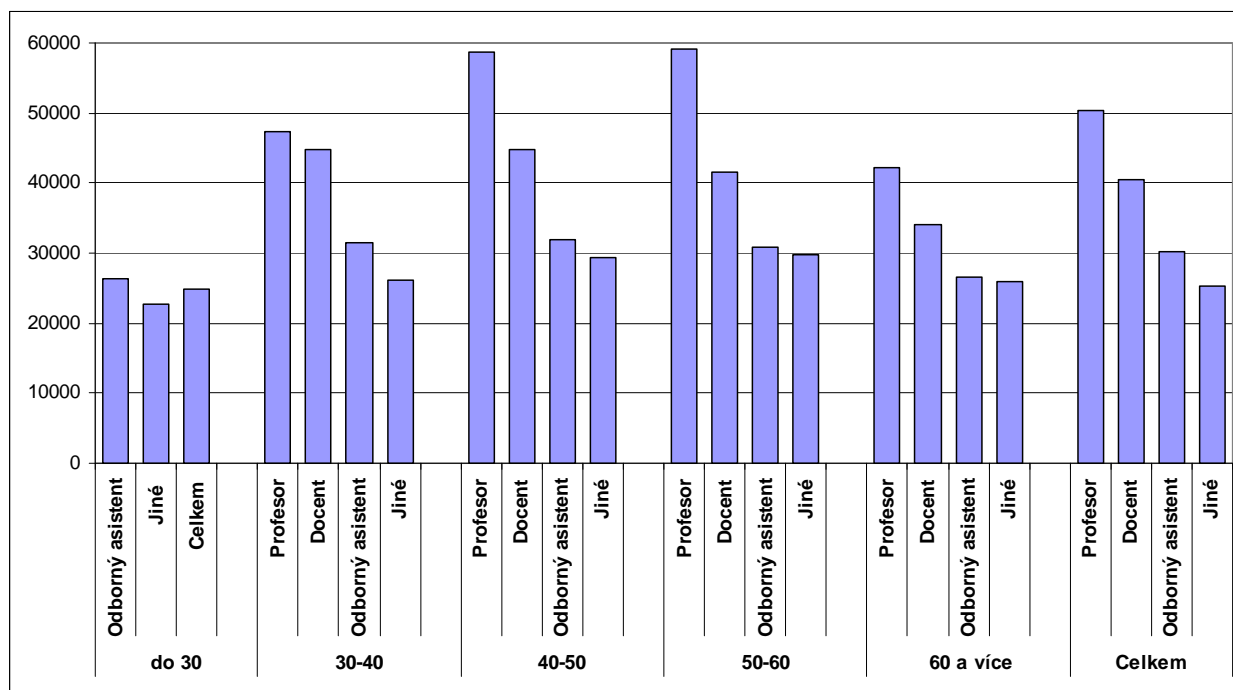
Pokud jde o profil skupiny akademických pracovníků, **stále přetrvává nepříznivá věková struktura, a to zejména v kategorii docentů a profesorů. Ačkoli průměrný věk akademických pracovníků je 45 let, u docentů je to 54 let a u profesorů dokonce 61 let.** Pouze 14 % profesorů je ve věku pod 50 let, přičemž více než polovina jich je nad 60 let. Docentů starších 50 let je 62 %, mladších 40 let jen 14 %. Na tento problém dlouhodobě upozorňují všechny výzkumy provedené v ČR od počátku devadesátých let. Dosavadní pokusy o změnu tohoto stavu jsou málo účinné.

Mezi akademickými pracovníky je pouze 34 % žen. Nerovnoměrné zastoupení žen je zvláště patrné v kategorii docentů a profesorů: mezi akademickými pracovníky-muži je 22 % docentů a 15 % profesorů, na titul docentka dosáhne jen 14 % žen a na titul profesorka pouze 5 % žen. Ve výsledku to pak znamená, že mezi docenty je pouze 26 % žen a pouze 16 % profesorů jsou ženy.

Pokud jde o příjmy, výzkum ukázal, že průměrný celkový měsíční hrubý příjem akademických pracovníků (tj. příjem ze všech zdrojů) činí 33 500 Kč. Jak vyplývá z grafu 1, nejvyšších příjmů dosahují profesori ve věku 40 až 50 let (61 300 Kč), nejnižších příjmů naopak dosahují odborní asistenti a lektori věku do 30 let (26 800 resp. 23 100 Kč). **I zde jsou poměrně velké rozdíly podle pohlaví. Zatímco průměrný příjem profesora je 52 500 Kč, žena ve stejné pozici má příjem pouze 46 200 Kč (tj. 88 % příjmu muže). V kategorii docent je rozdíl ještě větší: příjem muže v této kategorii je 43 200 Kč, ženy pouze 35 400 Kč, tj. 81 % příjmu muže.** Mzdový rozdíl mezi muži a ženami 12 % je spíše nižší než je běžné v celém českém veřejném sektoru pro vysokoškolsky vzdělanou populaci, rozdíl 19% je naopak spíše vyšší. Velkou

nespokojenost s příjmy na „své“ vysoké škole či fakultě vyjádřilo 22 % dotázaných (20 % mužů, 24 % žen). Spokojenost s příjmy se ovšem výrazně zvyšuje, započtou-li respondenti všechny své příjmy (podíl nespokojených klesne na 9 % (7 % u mužů a 11 % u žen). Zde je na místě uvést, že 33 % akademických pracovníků uvedlo, že má nějaký další úvazek buď na další vysoké škole, nebo jinde.

Graf 1: Průměrný měsíční hrubý příjem ze všech zdrojů podle věku a zařazení

Předmětem výzkumu ale byly především následující tři hlavní okruhy otázek: **řízení a samospráva, financování, spolupráce s aplikační sférou.**

Dvě třetiny (66 %) dotázaných akademických pracovníků si myslí, že vysoká škola, na které působí, má strategickou vizi a je řízena manažerským způsobem (jde o součet odpovědí „rozhodně souhlasím“ a „spíše souhlasím“). Mladší akademičtí pracovníci bez funkcí vyjadřují s tímto výrokem nesouhlas častěji než starší akademičtí pracovníci a členové managementu a senátů. **Na druhou stranu 65 % dotázaných souhlasí s tím, že velkým problémem našeho vysokého školství je nízká úroveň strategického řízení škol.** Tento kritický názor naopak sdílí častěji mladší akademičtí pracovníci bez funkcí než starší pracovníci a členové managementu a senátů. Hlubší analýza ukázala, že vysvětlení toho zdánlivého paradoxu spočívá v tom, že **ti akademičtí pracovníci, kteří si myslí, že škola, na které působí, má strategickou vizi a je řízena manažerským způsobem, nevidí nízkou úroveň manažerského řízení VŠ ani jako obecný problém našeho vysokého školství.**

Podobná situace je v hodnocení role senátů. Dvě třetiny dotázaných (65 %) souhlasí s výrokiem, že „akademické senáty hrají v řízení vysoké školy, na které respondent působí, pozitivní roli a napomáhají jejímu rozvoji“. V souladu s tím pouze 22 % dotázaných uvedlo, že „příliš velký vliv senátů na operativní řízení vysokých škol je problém“. Vcelku velmi příznivé hodnocení role senátů koresponduje i s tím, že pouze 35 % dotázaných se domnívá, že problémem jsou „nezřetelně vymezené role rektora, správních rad a senátů“. Výše uvedená v zásadě pozitivní hodnocení současného stavu však kontrastují s poměrně slabou podporou výroku, podle kterého „pravomoci a odpovědnosti managementu a senátů jsou v účelné a účinné rovnováze“: tento názor sdílí jen polovina dotázaných (51 %). A je zde ještě jedna „hádanka“: dvě třetiny dotázaných se kloní

k názoru, že v řízení vysokých škol je třeba více uplatnit prvky řízení velkých firem (65 %). Téměř stejně velký podíl (59 %) respondentů se ale kloní k názoru, že „na řízení vysokých škol by se měly co nejvíce podílet akademické senáty“ (59 %). I zde se objevuje náznak poměrně velké inkonsistence názorů: více než polovina (54 %) dotázaných, kteří uvedli, že v řízení vysokých škol je třeba více uplatnit prvky „korporátního“ řízení, současně uvedla, že na řízení vysokých škol by se měla co nejvíce podílet samospráva (akademické senáty). Ukazuje se, že vysoké školy jsou natolik specifické instituce, že na ně nelze snadno aplikovat běžné kategorie řízení a samosprávy a že řadoví akademičtí pracovníci nemají na problémy řízení vysokého školství vytvořený ucelený a vnitřně konzistentní názor. K tomuto druhému vysvětlení se vrátíme při prezentaci rozdílů mezi stoupenci a odpůrci reformy vysokého školství. Na tomto místě ještě zmíníme výsledek, který se vztahuje k nedávno proběhlé diskusi k otázce pracovních úvazků akademických pracovníků vyvolané legislativní úpravou. Na otázku, zda pracovní úvazky na dobu určitou omezují akademické svobody, dvě třetiny dotázaných reagovaly souhlasem (rozhodně ano souhlas 34 %, spíše ano 32 %). Na tento názor nemá vliv postoj k reformě. Sdílí jej ovšem silněji odborní asistenti než docenti a zejména profesori.

Pokud jde o názory na financování vysokého školství, k nejzajímavějším patří zjištění, že ačkoli nedostatek veřejných prostředků je jedním z největších problémů našeho vysokého školství (91 % dotázaných označilo nedostatek veřejných prostředků za zásadní nebo docela velký problém), více než dvě třetiny dotázaných (69 %) vidí problém ve špatném hospodaření s prostředky a nízké efektivitě celého systému. Jinými slovy **většina akademických pracovníků (61 %) se domnívá, že velkým problémem českého vysokého školství je nedostatek veřejných prostředků a přitom připouští, že v důsledku nízké efektivity celého systému se těmito prostředky plýtvá.**

V otázce dalších zdrojů možného zlepšení finanční situace, většina akademických pracovníků (73 %) sdílí názor, že chybí prostředky ze soukromého sektoru (podniky, firmy). Pokud jde o školné jako možný zdroj zlepšení finanční situace škol, byly názory dotázaných méně vyhraněné, pouze necelá polovina (47 %) na otázku, zda je problém to, že veřejné vysoké školy nemohou vybírat přiměřené školné, odpověděla kladně. **Školné dotazovaní vidí spíše jako nástroj motivace studentů k plnění studijních povinností, ke zvětšení odpovědnosti učitelů vůči studentům (54 %) a jako nástroj, který by přispěl k celkovému zvýšení kvality poskytovaného vzdělání (57 %).** Pro zavedení odloženého školného se vyjádřilo 57 % dotázaných (rozhodně ano + spíše ano), pro přímé školné je 52 % dotázaných. Pro některou z forem školného je 70 % dotázaných. S tím, že rozpočty vysokých škol by měly být závislé na uplatnění absolventů, souhlasí většina dotázaných (57 %), k závislosti příjmů na zájmu o studium jsou akademičtí pracovníci poněkud zdrženlivější (s tímto principem souhlasí 44 % dotázaných).

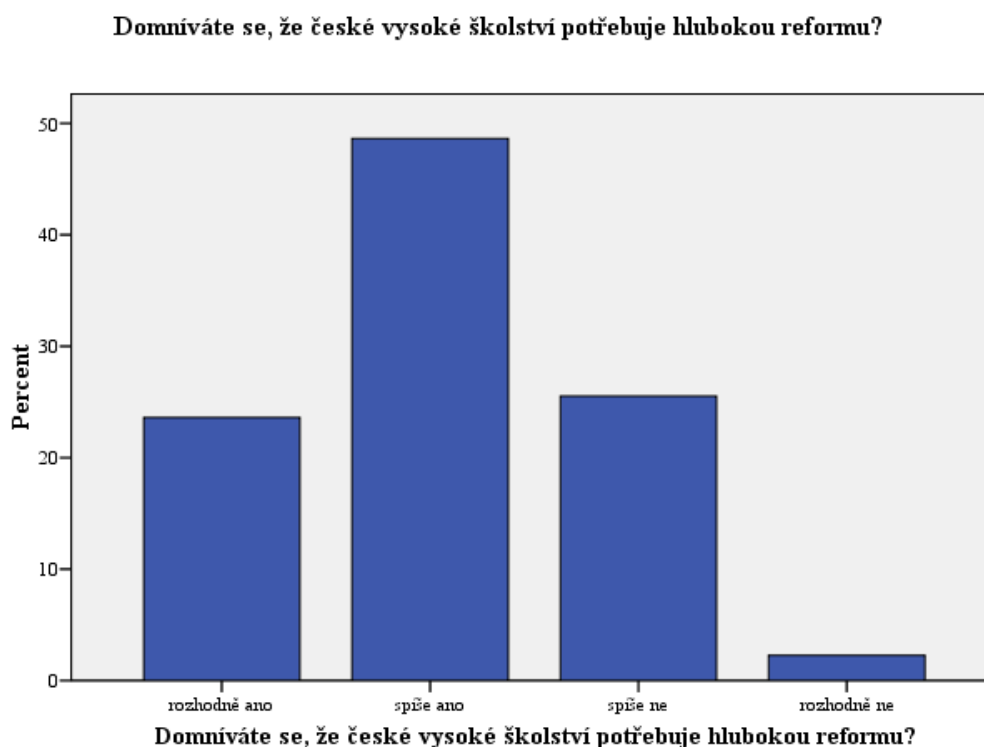
Dalším analyzovaným jevem byla otevřenost vysokých škol vnějšzímu okolí (podniky, trh práce, atd.). Výzkum sice ukázal, že akademičtí pracovníci jsou poměrně optimističtí, pokud jde o schopnost škol připravovat absolventy schopné se rychle adaptovat na změny na trhu práce (66 %), mnohem méně pozitivně ale vidí schopnost vysokých škol spolupracovat s podniky a dalšími subjekty (41 %). Současně se ale domnívají, že je to proto, že k tomu nemají stejné podmínky, jako vysoké školy ve vyspělých zemích (83 %).

V centru pozornosti výzkumu byly postoje k reformě a názory na to, jaké změny by měla reforma přinést. **Výzkum ukázal, že 72 % dotázaných si myslí, že české vysoké školství potřebuje hlubokou reformu,** 24 % je o tom „rozhodně“ přesvědčeno, dalších 48 % se k tomuto názoru kloní odpovědí „spíše ano“. Rozdělíme-li soubor akademických pracovníků na dvě části, tj. pro reformu (72 %) a proti reformě (28 %), můžeme se podívat na vnitřní strukturu těchto skupin. Ukazuje se, že k reformě inklinují spíše mladší než starší akademičtí pracovníci, spíše řadoví akademičtí pracovníci než členové managementu a zejména členové akademických senátů. Za významnou informaci považujeme skutečnost, že postoj k reformě je jen velmi málo ovlivněn tím, zda

dotazovaný sleduje veřejnou diskusi k reformě s velkým zájmem (pro reformu je 74 %), nebo jen okrajově (pro reformu je 70 %).

Poslední sekce dotazníku (82 výroků) se soustředila na představy akademických pracovníků o možných změnách v systému vysokého školství v ČR. Zde se budeme věnovat jen některým ze strategií (detailně je toto téma diskutováno v prezentaci výsledků z výzkumu).

Graf 2: Postoj k reformě vysokého školství

Podívejme se nejprve, na jakých strategiích se příznivci a odpůrci reformy shodnou (zde vycházíme z analýzy rozdílů v průměrech vyjadřujících pozitivní nebo naopak negativní reakci respondentů na příslušný výrok).

Velká shoda vládne v následujících představách:

- Akreditovat jen studijní programy (obory si řeší fakulta)
- Studenti nemají spolurozhodovat o rozpočtu
- Akreditace by měla více záviset na kvalifikační struktuře kmenových pracovníků
- Minimální podíl studentů v akademických senátech by měl být dán zákonem
- Model řízení by si měla autonomně a kvalifikovaně zavést instituce (ve spolupráci všech orgánů instituce, včetně akademických senátů)
- Příčinou slabší spolupráce vysoké školy s praxí je nezájem praxe o takovou spolupráci
- Neupouštět od akreditací
- Studenti nemají spolurozhodovat o personálních otázkách (volba rektora, děkana)
- Výše školného (i ve formě odložené platby) by měla být stanovena vysokou školou
- Podmínkou pro získání místa profesora musí být habilitace
- Kvalita má být záležitostí zejména samotné instituce
- Ve financování by se ve větší míře měl uplatnit počet absolventů
- Výsledky hodnocení by se měly odrazit v akreditaci

- Při posuzování kvality je nutné použít multikriteriální hodnocení

Poměrně velká shoda vládne v následujících představách:

- Při posuzování kvality je nutné sledovat soulad poslání a dosažených výsledků
- Pro kategorizaci fakult by měl být rozhodující výkon v oblasti výzkumu a vývoje (Rejstřík informací o výsledcích výzkumu a vývoje, Web of Science, Web of Knowledge) - vztažený k velikosti instituce
- Výsledky hodnocení by se měly zveřejňovat, aby se podle nich mohli rozhodovat uchazeči o studium
- Studenti se mají účastnit hodnocení vzdělávací činnosti a servisních činností
- Studenti nemají spolurozhodovat o strategických otázkách
- Akreditace doktorských studijních programů by měla vycházet z excelence pracoviště v oblasti VaV (podle RIV)
- Výsledky hodnocení by se měly odrazit v úrovni normativního financování

Určitá neshoda vládne v následujících představách:

- Současný stav spolupráce vysokých škol s praxí není vyhovující (stoupenci reformy souhlasí více)
- Profesura by měla být pozicí obsazovanou výběrovým řízením, nikoliv titulem udělovaným prezidentem (stoupenci reformy rozporují méně)
- Příčinou slabší spolupráce vysoké školy s praxí je způsob hodnocení pracovníků a řízení vysoké školy (stoupenci reformy souhlasí více)
- Podmínky financování veřejných a soukromých škol z veřejných zdrojů by se měly v případě zavedení některé formy školného na VŠ vyrovnat (stoupenci reformy rozporují méně)
- Kvalita má být hodnocena jiným k tomu kompetentním tělesem, třeba i několika nezávislými agenturami (stoupenci reformy souhlasí více)
- Stávající systém financování vzdělávací činnosti vyhovuje (stoupenci reformy rozporují více)
- VŠ by měly být financovány diferencovaně podle výše vybraných prostředků na školném (stoupenci reformy rozporují méně)
- Ve financování by se měla projevit i úspěšnost absolventů na trhu práce (stoupenci reformy podporují, odpůrci preferují současný stav)
- Fakulty a celé instituce terciárního vzdělávání by měly být kategorizovány z hlediska cílů a poslání (stoupenci reformy podporují více)
- Akreditace bakalářských studijních programů by výrazněji měla zohledňovat praktické dovednosti absolventů (stoupenci reformy souhlasí více)
- Model řízení by měl být závislý na typu instituce, tj. výzkumná, orientovaná na vzdělávání, neuniverzitní apod. (stoupenci reformy souhlasí více)
- Vyšší odborné školy by měly dostat šanci se integrovat do systému terciárního vzdělávání (obě skupiny nesouhlasí, stoupenci reformy rozporují méně)

Velká neshoda vládne v následujících představách:

- Stávající systém řízení vysoké školy je efektivní (stoupenci reformy rozporují, odpůrci spíše souhlasí)
- Odpovědnosti a pravomoci: stávající systém vyhovuje (stoupenci reformy rozporují, odpůrci souhlasí)
- Současný model řízení vysoké školy jako instituce vyhovuje (stoupenci reformy rozporují, odpůrci souhlasí)
- Zavedení školného nic neřeší (stoupenci reformy rozporují, odpůrci spíše souhlasí)
- Pro zvýšení efektivnosti je třeba změnit legislativu a nastavit nová pravidla financování (stoupenci reformy souhlasí mnohem výrazněji než odpůrci)
- Správně nastavené školné by fungovalo jako nástroj zvyšování konkurence mezi školami (stoupenci reformy souhlasí, odpůrci nesouhlasí)
- Pro zvýšení efektivnosti je nutné posílit vliv externích aktérů (zaměstnavatelé, absolventi atd.), (stoupenci reformy mírně podporují, odpůrci nesouhlasí)
- Vliv studentů: stávající systém vyhovuje (stoupenci reformy rozporují, odpůrci souhlasí)
- Většího vlivu vnějšího prostředí je třeba dosáhnout větším zastoupením externích aktérů ve správních a vědeckých radách s posílenými pravomocemi (stoupenci reformy mírně rozporují, odpůrci silně nesouhlasí)
- Na výběru rektora by se měly rovným dílem podílet akademický senát a správní rada (stoupenci reformy nerozporují, odpůrci nesouhlasí)
- Školné zhorší dostupnost vysokoškolského vzdělání zejména pro nízkopříjmové skupiny, i když bude zavedeno jako odložené školné a budou zavedeny nástroje finanční pomoci studentům (stoupenci reformy mírně rozporují, odpůrci souhlasí)
- Správně nastavené školné by fungovalo jako informační nástroj autoregulace nabídky a poptávky po oborech studia a jednotlivých školách (stoupenci reformy podporují, odpůrci nesouhlasí)
- Zavedení školného by vedlo k větší odpovědnosti studenta za volbu studovaného oboru i za studijní výsledky (stoupenci reformy silně podporují, odpůrci souhlasí)
- Zavedení školného by vedlo k větší odpovědnosti vysoké školy za uplatnění absolventa na trhu práce (stoupenci reformy podporují, odpůrci nesouhlasí)
- Stávající systém habilitací vyhovuje (stoupenci reformy rozporují, odpůrci souhlasí)
- Vliv vnějšího prostředí na vysoké školy je dostatečný (stoupenci reformy rozporují, odpůrci souhlasí)
- Stávající systém jmenovacího řízení vyhovuje (stoupenci reformy rozporují, odpůrci souhlasí)

Hlavní závěry ve vztahu k reformě:

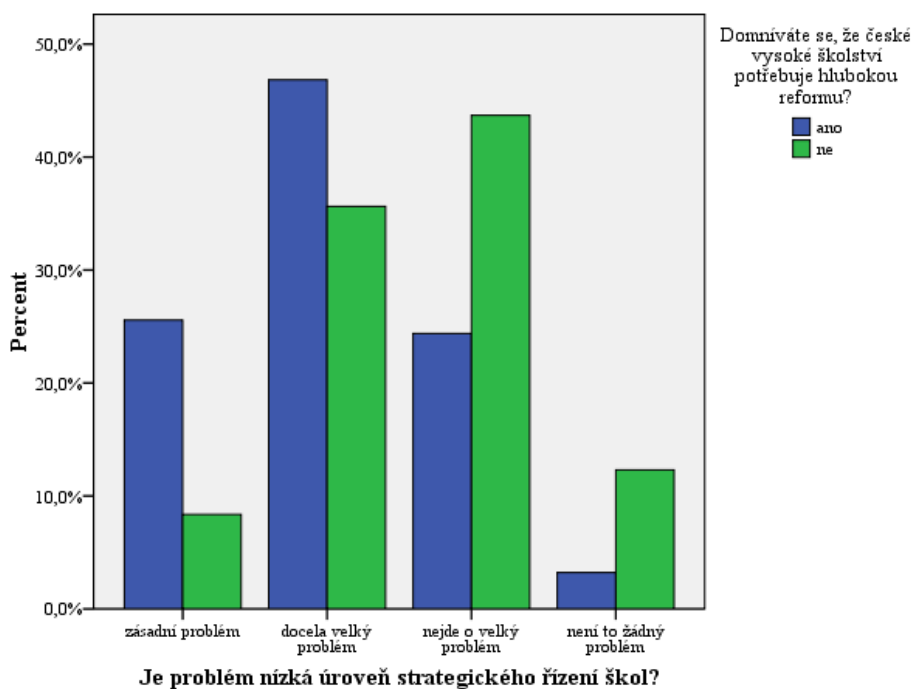
- Výsledky ukazují, že většina dotázaných (72 %: 24 % jednoznačně + 48 % spíše) se domnívá, že české vysoké školství potřebuje hlubokou reformu
- Podpora reformě prakticky nezávisí na tom, jak intenzivně respondent sleduje veřejnou diskusi k tomuto tématu
- Potřebu reformy sdílí akademičtí pracovníci na různých stupních řízení (rozdíly jsou malé)
- Podporu reformě vyjadřují zejména ti akademičtí pracovníci, kteří se kriticky vyjadřují zejména ke způsobu řízení vlastní školy a k roli akademického senátu na vlastní škole či fakultě, obecně poukazují na nízkou efektivitu hospodaření s prostředky v systému terciárního vzdělávání a na špatnou úroveň řízení vysokých škol

Výzkum akademických pracovníků umožňuje se podívat zpět na Bílou knihu terciárního vzdělávání a porovnat problémy, o kterých se zmiňuje, s problémy, které v systému vysokého školství vidí akademičtí pracovníci. Porovnat lze i hlavní doporučení Bílé knihy s představami členů akademické obce o změnách, které by systému terciárního vzdělávání v ČR prospěly. V této části shrnutí pracujeme s výsledky tzv. diskriminační analýzy, která umožňuje identifikovat shluk proměnných (otázek), které ve svém souhrnu nejlépe popisují rozdíly mezi dvěma nebo více skupinami. V našem případě se jedná o rozdíly mezi stoupenci a odpůrci reformy. Uvedené oblasti (okruhy problémů) se nejvíce podílí na vymezení těchto dvou skupin akademických pracovníků. Jednotlivé položky jsou seřazeny právě z tohoto hlediska (tj. podle korelace s hypotetickou „diskriminační funkcí“).

Ta část akademické obce, která by si přála reformu, vidí hlavní problémy vysokého školství v zásadě tam, kde je identifikovala Bílá kniha:

- nízká úroveň strategického řízení škol (viz graf 3)
- špatné hospodaření s prostředky
- nezřetelné nastavení pravomocí a odpovědností rektora, správních rad a senátů
- absolventi nejsou dobře připravováni na měnící se trh práce
- zablokované školné a slabý vliv studenta jako klienta
- absence strategické vize a slabá role strategické komponenty v řízení škol
- slabá spolupráce s podniky
- příliš velký vliv akademických senátů na operativní řízení škol
- slabý vliv na konkurenceschopnost ekonomiky
- kvalita (měřená výstupy) nemá dostatečný vliv na rozpočty škol

Graf 3: Hodnocení úrovně strategického řízení škol podle postoje k reformě

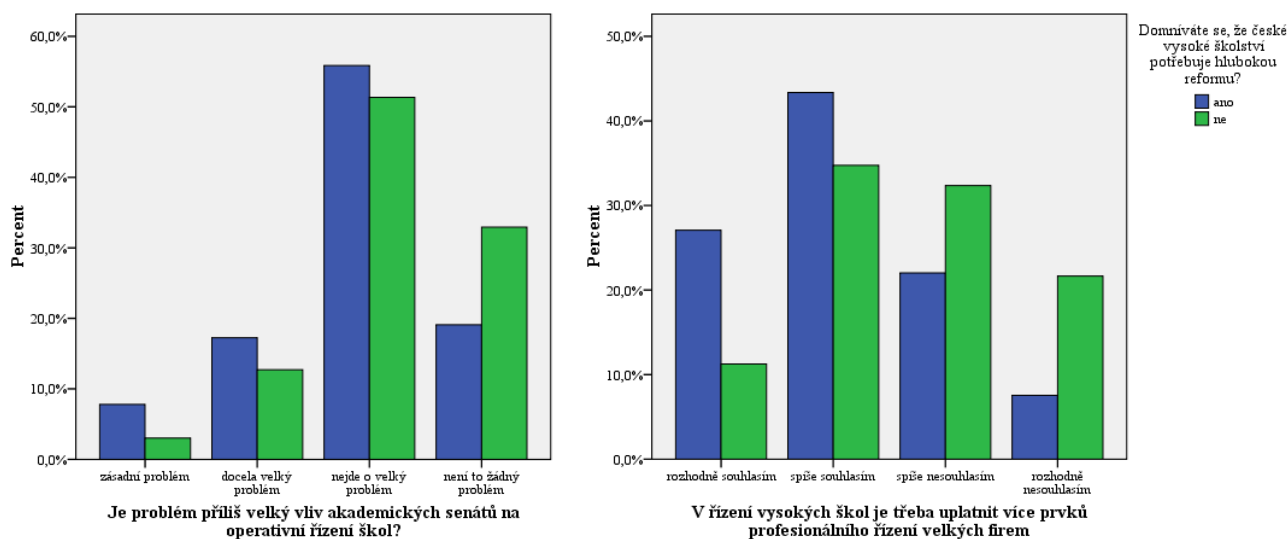
Ta část akademické obce, která by si přála reformu, v zásadě podporuje změny, které jsou v hlavních obrysech identické s těmi, které doporučuje Bílá kniha:

- změnit legislativu a nastavit nová pravidla financování
- posílit vliv vnějších aktérů

- posílit pravomoci správních rad
- na výběru rektora se má podílet senát i správní rada
- zavést školné (a půjčky) a nastavit je tak, aby fungovalo jako nástroj konkurence mezi školami
- kvalitu promítnout do financování (výsledky hodnocení promítnout do normativního financování)
- model řízení přizpůsobit typu instituce
- vytvořit podmínky pro to, aby studenti uplatňovali vliv především jako klienti
- omezit vliv studentů na rozhodování a rozpočtech a na volbu rektora

Zde je třeba uvést, že tyto výsledky zdůrazňující hlavní rozdíly mezi stoupenci a odpůrci reformy částečně zakrývají absolutní hladiny některých postojů a názorů. Proto je zde třeba znovu připomenout, že analýza těchto postojů, jejíž některé výsledky jsme prezentovali výše, ukázala, že narozdíl od autorů Bílé knihy jsou akademičtí pracovníci obecně, včetně těch, kteří si přejí reformu, méně kritičtí k roli akademických senátů v operativním řízení vysokých škol (viz graf 4), více obezřetní k zastoupení vnějších aktérů ve správních radách i k posílení role správních rad řízení vysokých škol. Na druhou stranu akademičtí pracovníci, zejména pak stoupenci reformy, volají po posílení „korporátních“ prvků v řízení vysokých škol (graf 4).

Graf 4: Názor na roli akademických senátů a na možnosti posílení korporátních prvků v řízení vysokých škol podle postoje k reformě

Na závěr se pokusme shrnout míru podpory komplexní reformě v různě definovaných skupinách akademických pracovníků:

Podpora komplexní reformě:

- je větší mezi řadovými akademickými pracovníky a členy managementů škol než mezi členy akademických (fakultních) senátů
- není menší u akademických pracovníků působících v humanitních a sociálních oborech než u akademických pracovníků působících v technických, přírodovědných a jiných oborech
- je mnohem větší u akademických pracovníků, kteří se domnívají, že jejich škola není vedena profesionálním a manažerským způsobem
- je mnohem větší u akademických pracovníků, kteří se nedomnívají, že akademický senát na jejich fakultě (škole) hraje pozitivní roli v rozvoji VŠ

- je mnohem větší u akademických pracovníků, kteří se domnívají, že velkým problémem českého vysokého školství je nízká úroveň strategického řízení
- je mnohem větší u akademických pracovníků, kteří se domnívají, že velkým problémem českého vysokého školství je nízká efektivita systému a špatné hospodaření s prostředky
- je mnohem větší u akademických pracovníků, kteří se domnívají, že velkým problémem českého vysokého školství jsou nezřetelně vymezené role rektora, správních rad a senátů
- je mnohem větší u akademických pracovníků, kteří se domnívají, že velkým problémem českého vysokého školství je příliš velký vliv akademických senátů na operativní řízení škol
- je stejná u těch akademických pracovníků, kteří s velkým zájmem sledují veřejnou diskusi k reformě VŠ a u těch, kteří tuto diskusi sledují jen okrajově, nebo vůbec

K jednotlivým okruhům (včetně těch, které nebyly v tomto stručném shrnutí dostatečně pokryty) budou postupně zpracovávány dílčí analýzy zaměřené na konkrétní problémy a strategie. Výsledky těchto analýz budou prezentovány na seminářích a konferencích věnovaných reformě vysokého školství.

Výsledky výzkumu akademických pracovníků budou využity spolu s výsledky připravovaného výzkumu mezi studenty a výzkumu mezi externími aktéry při přípravě věcných záměrů příslušných zákonů.